

Пасик Л. А.,*кандидат філологічних наук,
доцент, доцент кафедри німецької філології
Волинського національного університету імені Лесі Українки
<https://orcid.org/0000-0001-8635-5168>***Рись Л. Ф.,***кандидат філологічних наук,
доцент, доцент кафедри німецької філології
Волинського національного університету імені Лесі Українки
<https://orcid.org/0000-0003-0775-9629>***Купчик Л. Є.,***кандидат педагогічних наук,
доцент, доцент кафедри іноземних мов
Національний університет водного господарства та природокористування
<https://orcid.org/0000-0002-8544-0931>*

ДО ПИТАННЯ МЕТОДОЛОГІЇ НАУКОВИХ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Анотація. У статті здійснено комплексний аналіз методології лінгвістичних досліджень як ключового чинника наукового пізнання мови. Методологія розглядається авторами не лише як сукупність прийомів і засобів, а й як філософсько-теоретична система, що визначає вектор дослідницької діяльності. Зазначено, що сучасна лінгвістика функціонує в умовах зміни наукової парадигми, що зумовлює посилення антропоцентричного, менталістського, експансіоністського та експланаторного підходів. Метою пропонованої є узагальнення методологічного інструментарію сучасної лінгвістики, що забезпечує достовірність, інтерпретативну силу та інноваційний потенціал наукової праці. Акцентовано, що для сучасних досліджень у сфері лінгвістики релевантним є поняття лінгвометодології як комплексу усталених методів і методик, сформованих у межах різних наукових шкіл і напрямів. Обґрунтовано, що ефективність дослідження залежить не лише від обраного методу, а й від рівня володіння ним, що вимагає високої кваліфікації дослідника. Проаналізовано класифікацію методів за О. О. Селівановою: парадигмальні (порівняльно-історичний, структурний, функціональний), міжпарадигмальні (типологічний, зіставний, описовий), маргінальні (психо-, соціо-, етнолінгвістичні), а також інноваційні (когнітивні, дискурсивні, корпусні, метод обробки інформації за допомогою штучного інтелекту). Особливу увагу приділено описовому методу як універсальному інструменту систематизації мовних фактів. Підкреслено значення міждисциплінарного підходу, що інтегрує філософські, логічні, етичні та цифрові компоненти. Розглянуто потенціал когнітивної, психо- та соціолінгвістики у вивченні мови як прояву мислення, соціальної взаємодії та культурної ідентичності. Особливо висвітлено роль штучного інтелекту й машинного перекладу як новітніх інструментів лінгвістичного аналізу.

Ключові слова: методологія лінгвістичних досліджень, метод, парадигма, класичні методи, інноваційні методи, міждисциплінарність.

Постановка наукової проблеми та її значення. Наука пронизує усі сфери буття людини і у різні періоди з'являються різні дефініції цього терміну. Уперше поняття науки було окреслено давньогрецьким універсальним вченим, філософом і логіком Арістотелем, який виділяв «науку як особливу форму знання задля самого знання і вважав, що одержання таких знань є вищою метою людської діяльності» [1].

У наш час наука – це особлива сфера людської діяльності, скерована на отримання нових знань (нової інформації) про природу, суспільство і мислення та закони їхнього розвитку. Наука немислима без методології, адже у будь-якій науковій праці для отримання достовірних результатів необхідно застосувати певні методи. Упродовж розвитку лінгвістики також поступово сформувався певний набір методів дослідження, котрі відображають еволюцію наукових підходів до аналізу мови та її функціонування. На початку третього тисячоліття йдеться про зміну наукової парадигми, вчені підкреслюють «посилення лінгвофілософського компоненту, що звичайно, як це було і на початку ХХ ст., зумовлено прагненням переглянути загальні підходи і принципи дослідження мови, визначитися стосовно її ролі в житті людини, з'ясувати функціональну природу мови як семіотичної системи і, врешті-решт, виробити відповідний інструментарій її дослідження» [2]. Роздуми науковців про зміну наукової парадигми зумовлюють актуальність нашої наукової розвідки, адже такий поворот впливає і на методологію та методи наукового дослідження у царині лінгвістики, а чимало питань ще й досі залишаються відкритими.

Сучасне мовознавство активно розвивається завдяки залученню нових наукових підходів, які базуються на глибокому розумінні природи мови. Методологія досліджень у цій царині є концептуальним підґрунтям, яке забезпечує системність і достовірність отриманих результатів.

Лінгвістика, як наука про мову, є надзвичайно багатогранною дисципліною, що досліджує структуру, функції, еволюцію і соціальний контекст мовних явищ. Методологія лінгвістичних досліджень як підґрунтя для будь-яких наукових розвідок, скерованих на вивчення мови, є не просто набором технічних прийомів, а системою філософських і теоретичних положень, які визначають вектор наукового пошуку. Глибоке методологічне осмислення є запорукою якості, надійності та інтерпретативної сили результатів наукової праці.

Здійснення сучасних лінгвістичних досліджень передбачає дотримання методологічних настанов, до яких належать антропоцентризм з людиною у центрі наукової діяльності і творчості; менталізм, який зосереджений на змістовому аспекті мови; експансіонізм, який наполегливо спонукає до запозичення ідей, концепцій, методів та прийомів з інших галузей знання, та експланаторність, яка полягає в обов'язковому поясненні чи науковій інтерпретації мовних явищ і отриманих експериментальних результатів [3, с. 127].

Антропоцентричну або антропоорієнтовану парадигму вважають методологічною матрицею сучасних лінгвістичних досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття «методологія» походить від давньогрецьких слів *methodos* (шлях дослідження чи пізнання) і *logos* (вчення), що у буквальному значенні передає ідею спрямованого руху через сукупність підходів, способів, методів, прийомів та процедур, що застосовуються в процесі наукового пізнання та практичної діяльності для досягнення наперед визначеної мети, яка передбачає отримання об'єктивного істинного наукового знання або побудову наукової теорії та її логічне обґрунтування, досягнення певного ефекту в експерименті чи спостереженні тощо [4].

Глибоке осмислення мови як об'єкта лінгвістичного аналізу можливе лише за умови чітко окресленого напрямку розвитку наукової думки. Кожен науковий метод ґрунтується на специфічному підході до дослідження мовного явища, спираючись на певні теоретичні засади, концептуальні рамки, а також на комплекс наукових і технічних засобів – процедур, операцій і прийомів – що дають змогу розкрити сутність досліджуваних явищ.

Методологія лінгвістичних досліджень як основа для будь-якого наукового пошуку в сфері вивчення мови безумовно є невід'ємним складником лінгвістичної науки і має на меті інтеграцію філософських, загальнонаукових та часткових внутрішньо- та міждисциплінарних методів дослідження. Накопичуючи здобутки попередніх наукових пошуків, вона безперервно розвивається і знаходить нові шляхи дослідження лінгвістичних явищ. Питанням методології наукових досліджень присвячені розвідки відомих зарубіжних і вітчизняних учених. Швейцарський лінгвіст Фердинан де Соссюр теоретично обґрунтував розмежування мови і мовлення, розрізнення синхронії й діакронії, увів розуміння мови як системи знаків [5, с. 31–33]. Під синхронією він розглядав розташування явищ на одній часовій площині, де немає втручання часу і йдеться про їхнє сприйняття однією колективною свідомістю, а діакронію він трактував як вектор послідовності, на якому кожне окреме явище розташовується в історичному розвитку з усіма змінами, які не сприймаються тією самою колективною свідомістю, а послідовно замінюють одне одного і не утворюють у своїй сукупності системи [5, с. 112–127]. Основоположни-

ками порівняльно-історичного методу були данський мовознавець Раск Р. і німецькі науковці Бопп Ф., Грімм Я. [6, с. 147]. Основні принципи дистрибутивного аналізу розробили американські лінгвісти Леонард Блумфілд та Зеллінг Гарріс [7]. Зіставний метод започаткували у XVIII ст. німецькі учені брати Фрідріх Шлегель і Август Шлегель. У вітчизняному мовознавстві важливими є доробки Потєбні О., Мельничука О., Кочергана М., Космеди Т., Загнітка А. [8], Селіванової О. [2; 9], Піхтовнікової Л. [10], Бацевича Ф. [11], Приходька А. [12] тощо.

Метою пропонованої розвідки є опис і узагальнення методологічного інструментарію лінгвістики, що охоплює як традиційні, так і новітні підходи до вивчення мовних явищ. **Завдання наукової праці** передбачають з'ясування сутності та значення поняття «методологія» у лінгвістиці; розгляді класичних та інноваційних методів дослідження та визначенні місця міждисциплінарності та цифрових технологій у сучасному мовознавстві.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Беручись за виконання будь-якого наукового дослідження необхідно чітко визначити понятійно-термінологічний апарат і обрати відповідні методи, адже саме релевантно підібрані методи допоможуть правильно окреслити стратегію дій. Учені Габідуліна А. та Колесніченко О. розуміють під методологією науки вчення про способи пізнання й осмислення дійсності, про дослідницькі принципи й процедури аналізу об'єктів різних наук. У вузькому значенні – це вчення про методи й методики дослідження об'єкта. У широкому розумінні до методології будь-якої наукової дисципліни належать не лише прийоми й засоби дослідження, але також і те, що називається метанауковими переконаннями й цінностями, яких дотримується той загальний, котрий займається цією наукою [13, с. 177]. Вони наводять також і визначення лінгвометодології або ж методології лінгвістики, під яким розуміють «сформований у процесі розвитку лінгвістичної науки (а також внаслідок діяльності різних наукових шкіл і напрямів) комплекс стандартних прийомів і засобів (методів і методик) дослідження, що забезпечують досягнення поставленої мети. Вона спрямована на встановлення природи мови у співвідношенні зі свідомістю її носіїв, соціумом, культурою, комунікацією, процесами пізнання світу, а також на формування інструментарію, установок і способів опису й аналізу мови та її продуктів» [13, с. 182].

Для досягнення істинного, тобто об'єктивного, результату дослідження недостатньо лише досконалості обраного методу. Вирішальне значення має також рівень володіння цим методом, що безпосередньо залежить від професійної підготовки та кваліфікації дослідника. Таким чином, метод у певному сенсі завжди містить елемент суб'єктивності, оскільки його створює і застосовує людина. Водночас, перетворюючись на загальнолюдське надбання, метод набуває об'єктивного характеру.

Важивим також убачаємо факт, що дослідник, прагнучи пізнати певне явище й отримати об'єктивні результати, має визначити, який саме метод або сукупність методів є найбільш доцільними для досягнення поставленої мети. Уміння правильно обрати метод – це своєрідне мистецтво науковця, показник його компетентності й здібності до аналітичного мислення. Саме завдяки вдалому вибору методологічного інструментарію забезпечується ефективність дослідницької діяльності, відкриття нових закономірностей і розкриття сутності

явищ. Вибір методу дослідження набув особливого значення ще у XVII столітті. Так, англійський філософ Френсіс Бекон підкреслював, що правильне використання методу є запорукою істинного пізнання, яке виводить людину з темряви незнання на шлях наукового світла [14, с. 89].

Згідно з позицією Селіванової О. усі методи поділяються на парадигмальні, міжпарадигмальні, маргінальні, комплексні або комбіновані [2]. До парадигмальних методів належать порівняльно-історичний, структурний, функціональний і конструктивний, до міжпарадигмальних – типологічний, зіставний і описовий методи. Маргінальні методи, такі як психолінгвістичний, соціолінгвістичний, етнолінгвістичний тощо, охоплюють різні сфери і базуються на інтеграції лінгвістичних знань із суміжними дисциплінами, такими як психологія, соціологія, антропологія, що дозволяє досліджувати мову не лише як систему, а як живу, динамічну практику, пов'язану з мисленням, соціальними взаємодіями та культурними кодами. Ці методи орієнтовані на вивчення мовної поведінки, мовної свідомості, етнічної ідентичності, а також на аналіз мовних процесів у контексті соціальних норм, цінностей і комунікативних стратегій [2].

Класичні методи дослідження мови сформувалися в межах структуралізму, функціоналізму та порівняльно-історичного мовознавства. Вони залишаються актуальними, особливо в описових, типологічних і граматичних студіях.

Порівняльно-історичний метод спрямований на вивчення еволюції мов, виявлення спільного походження, реконструкцію прамови. Він базується на зіставленні мовних форм, виявленні регулярних відповідностей, аналізі фонетичних, морфологічних і семантичних змін [15, с. 23].

Структурний аналіз передбачає вивчення мови як системи взаємопов'язаних елементів. Основна увага приділяється внутрішній організації мовних одиниць, їхній позиційній та функціональній взаємодії [15, с. 25].

Функціональний метод акцентує на ролі мовних одиниць у комунікації. Він дозволяє аналізувати мову як інструмент передачі інформації, вираження емоцій, впливу на адресата [15, с. 26].

Уважаємо, що одним із найуніверсальніших і найдавніших у лінгвістичній практиці є *описовий метод*. Його основою є уважне спостереження за мовними явищами та систематизація зібраного матеріалу з метою формування узагальненого уявлення про досліджуваний мовний об'єкт. Застосування цього методу передбачає ретельне упорядкування мовних фактів, що включає виокремлення мовних одиниць різного рівня (зокрема номінативних і комунікативних), їхнє розпізнавання та опис, аналіз внутрішньої структури, поділ на складові елементи, інтерпретацію функціональних і структурних характеристик, виявлення специфічних ознак, групування за спільними параметрами, класифікацію відповідно до типологічних або функціональних критеріїв [16, с. 73]. Усе це становить логічно вибудовану дослідницьку програму, яка дозволяє глибоко осмислити мовний матеріал і зробити обґрунтовані висновки щодо його природи, функцій та закономірностей. Описовий метод є фундаментальним етапом будь-якого лінгвістичного аналізу, оскільки забезпечує базу для подальших пояснювальних, порівняльних чи експериментальних досліджень.

Вищезазначені методи забезпечують глибоке розуміння мовної системи, її структури, закономірностей функціону-

вання, але мають обмеження щодо аналізу мовної динаміки, соціального контексту та когнітивних процесів.

Сучасна лінгвістика дедалі більше тяжіє до рефлексивного підходу, коли дослідник не лише описує мову, а й осмислює власну позицію, контекст дослідження, вплив соціальних і культурних чинників на мовну практику. Міждисциплінарний підхід включає філософські, логічні, етичні та технологічні аспекти і дозволяє розширити методологічний арсенал, залучити нові типи даних, сформувати комплексне бачення мовних явищ. Він також сприяє формуванню нових дослідницьких програм, які виходять за межі традиційної лінгвістики.

Інноваційні методи виникли у відповідь на потребу досліджувати мову в її взаємодії з мисленням, соціумом, культурою, технологіями. Вони базуються на міждисциплінарному підході, використанні цифрових інструментів, залученні емпіричних даних.

Дослідження в руслі *когнітивної лінгвістики* із використанням відповідних методів розглядають мову як прояв ментальних процесів. Основними поняттями є концептуальні метафори, фрейми, образи світу, категоризація. Застосування методів когнітивної лінгвістики дозволяє проаналізувати, як мова відображає структуру людського мислення, як формуються значення, як відбувається концептуалізація досвіду [17, с. 77; 18, с. 12].

На думку Лелеки Т. *психолінгвістичні методи* передбачають вивчення взаємозв'язку мови і мислення, впливу мови на психічний розвиток людини, психологічну зумовленість мовних явищ; дослідження формування мовної свідомості та діяльності людини як мовної особистості, закорінену у психічну національну специфіку мовленнєвої поведінки і соціального символізму. Використання цих методів передбачає застосування експериментів, тестів, нейровізуалізації, що дозволяє вивчати мовну компетенцію, мовні помилки, швидкість обробки мовного сигналу [19].

У рамках *соціолінгвістичного методу* аналіз мови відбувається в соціальному контексті. До уваги беруться мовні варіанти, стилі, реєстри, коди, субкоди, мовна поведінка, мовна політика. Використовуються опитування, інтерв'ю, спостереження. Метод дозволяє виявити зв'язок між мовою і соціальними чинниками: віком, статтю, статусом, етнічністю мовних спільнот [20, с. 89]. Згідно з баченням Джоунс Родні Х. *дискурсивний аналіз* вивчає мову як практику конструювання соціальної реальності. Аналізуються тексти, висловлювання, комунікативні стратегії, ідеологічні настанови. Метод *дискурсивного аналізу* дозволяє досліджувати владу, ідентичність, маніпуляцію, інтертекстуальність [21].

Корпусний аналіз базується на обробці великих масивів текстів за допомогою комп'ютерних програм. Застосовуються частотний аналіз, колокації, кластеризація, тематичне моделювання. Метод дозволяє виявляти закономірності вживання, мовні тенденції, стилістичні особливості. Жуковська В. вважає, що «корпусо-базовані дослідження мають на меті описати та пояснити лінгвістичні моделі варіативності та вживання» на основі репрезентативної вибірки реальних текстів (тобто даних корпусу)». Базоване на корпусі дослідження є значною мірою дедуктивним, оскільки починається з уже наявних описів, категорій і класифікацій, якими оперує лінгвіст до початку роботи з корпусом, що потім тестуються на даних корпусу. У цьому разі використання корпусу є методологією дослідження, а базо-

ваний на корпусі підхід є підтверджувальним за своєю суттю [22, с. 113]».

Поява і бурхливий розвиток штучного інтелекту впливають також на лінгвістичні дослідження. Зокрема застосування штучного інтелекту, який нині демонструє конкурентоспроможність порівняно з людським перекладом, актуальне і доцільне у сфері машинного перекладу. Такий прогрес став можливим завдяки вдосконаленню алгоритмів штучного інтелекту, зростанню обчислювальних потужностей та активному поповненню мовних баз даних в інтернет-просторі.

Сучасні системи машинного перекладу здатні обробляти понад сто мов, що робить їх універсальним засобом міжкультурної комунікації. Вони активно використовуються в бізнесі, освіті, науці та інших галузях, забезпечуючи швидкий доступ до інформації різними мовами. Водночас, дослідники Демешко І., Величко В. та Олексієнко А. наголошують, що варто враховувати, що ці технології не є бездоганними: вони можуть допускати помилки, особливо при перекладі складних термінів, ідіом або культурно специфічних виразів. Тому, незважаючи на високу ефективність, машинний переклад потребує подальшого вдосконалення та участі людини для забезпечення точності й адекватності. Вони також наголошують, що завдяки нейромережевим алгоритмам і цифровим асистентам користувачі можуть створювати контент різними мовами та поширювати його у глобальному масштабі. Це сприяє збагаченню лінгвістичних досліджень через розширення мовного різноманіття. Однак, попри позитивні аспекти, машинний переклад не здатен повною мірою враховувати унікальні особливості кожної мови. Існує ризик уніфікації мовного простору та зменшення культурного розмаїття, особливо в умовах домінування великих цифрових платформ і соціальних мереж. Тому лінгвістичні дослідження мають бути спрямовані не лише на технічне вдосконалення перекладацьких систем, а й на критичний аналіз їхнього впливу на суспільство, мову та культуру [23, с. 37].

Завдяки високій продуктивності автоматичної обробки мови контент стає доступним для ширшого кола мовних спільнот. Проте розвиток штучного інтелекту не виключає людської участі, а, навпаки, люди активно долучаються до формування нової лінгвістики, адаптуючи технології до реальних комунікативних потреб. Важливо усвідомлювати цінність автоматизованих мовних рішень як інструментів, що допомагають подолати мовні бар'єри без необхідності володіння кожною мовою окремо.

Інноваційні методи розширюють горизонти лінгвістичного аналізу, дозволяють досліджувати мову в реальному часі, в різних соціальних і технологічних контекстах, адже міждисциплінарність уже є однією з провідних тенденцій сучасної науки. У лінгвістиці вона проявляється у взаємодії з психологією, соціологією, культурологією, інформатикою, філософією. Такий підхід дозволяє розглядати мову як багатовимірне явище, що поєднує когнітивні, соціальні, культурні, технологічні аспекти, про що свідчить поява таких нових галузей як лінгвокультурологія, нейролінгвістика, еколінгвістика, етнолінгвістика, комп'ютерна лінгвістика тощо.

Висновки. Отже, методологія лінгвістичних досліджень постає як багаторівнева система, що охоплює класичні, міждисциплінарні та інноваційні підходи до аналізу мови. Її ефективність залежить не лише від обраного методу, а й від наукової компетентності дослідника. Сучасна лінгвістика дедалі

більше тяжіє до інтеграції гуманітарних і цифрових підходів, що дозволяє глибше осмислювати мову як когнітивне, соціокультурне й комунікативне явище. Особливу роль відіграють когнітивні, психолінгвістичні, соціолінгвістичні та корпусні методи, які розширюють горизонти мовознавчого аналізу. Застосування штучного інтелекту, зокрема в машинному перекладі, відкриває нові перспективи, але потребує критичного осмислення та втручання людини для контролю. Усе це свідчить про динамічний розвиток методології лінгвістики як науки, що адаптується до викликів часу та зберігає наукову цілісність.

Література:

1. Кислий В. М. Організація наукових досліджень. Суми : Університетська книга, 2011. 224 с.
2. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. 2-е вид., випр. і доп. Черкаси, 2017. 890 с.
3. Науменко Л. П. Антропоцентрична парадигма як методологічна матриця сучасних лінгвістичних досліджень. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. № 22. 2016. С. 125-128.
4. Філософський енциклопедичний словник. НАН України, Ін-т філософії імені Г. С. Сковороди; [редкол.: В. І. Шинкарук (голова) та ін.]. Київ : Абрис, 2002. VI, С. 374. URL : https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0004608 (дата звернення: 15.10.2025).
5. Сосюр Ф. де Курс загальної лінгвістики. Пер. з фр. А. Корнійчук, К Тищенко. К.: Основи, 1998. 324 с.
6. Кантур Г. Піонери порівняльно-історичного методу: Расмус Раск. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2014 № 12. С. 146–150. URL : <http://vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v12/Filologi12.pdf#page=146> (дата звернення: 16.10.2025)
7. Harris Z. The background of transformational and metalanguage analysis. The Legacy of Zellig Harris: Language and information into the 21st Century, Vol. 1: Philosophy of science, syntax, and semantics, ed. by Bruce Nevin, John Benjamins, pp. 1–15. URL : <https://zelligharris.org/HAR.pdf> (дата звернення: 15.10.2025)
8. Загнітко А. П. Основи дискурсології: науково-навчальне видання. Донецьк : ДонНУ, 2008. 194 с.
9. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2011. 844 с.
10. Піхтовнікова Л. С. Стилистика і синергетика дискурсу. Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен : [кол. моногр.] / [за заг. ред. І. С. Шевченко]. Х. : Константа, 2005. С. 29–35.
11. Бацевич Ф. С. Вступ до лінгвістичної прагматики. К. : ВЦ «Академія», 2011. 304 с.
12. Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики. Запоріжжя : Прем'єр, 2008. 332 с.
13. Габідулліна А. Р., Колесніченко О. Л. Методологія сучасних лінгвістичних досліджень: навчальний посібник. Слов'янськ : Вид-во Б. І. Маторіна, 2019. 322 с.
14. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень. Київ : Кондор, 2006. 206 с.
15. Мосейчук О. М. Методи проведення лінгвістичних досліджень. Житомир : ЖДУ імені Івана Франка, 2012. 75 с.
16. Умрихіна Л. Методологічні засади лінгвістичних досліджень (на основі наукового доробку С. І. Дорошенка). *Український світ у наукових парадигмах: Збірник наукових праць*. Харків, 2024. Випуск 11. С. 72–74.

17. Schwarz-Friesel M. Einführung in die Kognitive Linguistik. Dritte, aktualisierte und erweiterte Auflage. Tübingen: Francke. 2008. 298 S.
18. Пасик Л. А. Об'єктивація та дискурсивна профілізація концепту PARTNERWAHL/ВИБІР ПАРТНЕРА (на матеріалі німецької мови): дис. ... канд. філол. наук: 10.00.04. Запоріжжя, 2016. 240 с. URL : http://phd.znu.edu.ua/page/dis/02_2016/Pasyk_dis.pdf
19. Лелека Т. О. Психолінгвістика. Кропивницький, 2022. 121 с.
20. Карпінський Ю. В. До питання про базовий понятійно-термінологічний апарат сучасного соціолінгвістичного дослідження. Мовознавство. Вип. 8. № 1. 2017. С. 87–91.
21. Jones Rodney H. Discourse and digital practices: doing discourse analysis in the digital age / ed. by Rodney H. Jones. 1. publ. London [u. a.] : Routledge, 2015. XI. 250 S.
22. Жуковська В. В. Лінгвістичний корпус як новітній інформаційно-дослідницький інструментарій сучасного мовознавства. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. Том 31 (70) № 3 Ч. 1 2020. С. 113–119.
23. Демешко І. М., Величко В. А., Олексієнко А. В. Вплив штучного інтелекту на розвиток лінгвістичних досліджень: нові підходи та виклики. Закарпатські філологічні студії. 2024. Вип. 33, Т. 1. С. 37–42.

Pasyk L., Rys L., Kupchyk L. On The Methodology Of Scientific Linguistic Research

Summary. The article provides a comprehensive analysis of the methodology of linguistic research as a key factor in scientific knowledge of language. The authors consider methodology not only as a set of techniques and tools, but also as a philosophical and theoretical system that determines the vector of research activity. It is noted that modern linguistics functions in conditions of a changing scientific paradigm, which leads to a strengthening of anthropocentric, mentalistic, expansionist, and explanatory approaches. The aim of the proposed work is to generalize the methodological

tools of modern linguistics, which ensure the reliability, interpretative power, and innovative potential of scientific work. It is emphasized that for contemporary research in the field of linguistics, the concept of linguomethodology as a complex of established methods and techniques formed within various scientific schools and directions is relevant. It is substantiated that the effectiveness of research depends not only on the chosen method, but also on the level of mastery of it, which requires high qualifications of the researcher. The classification of methods according to O. O. Selivanova is analyzed: paradigmatic (comparative-historical, structural, functional), interparadigmatic (typological, comparative, descriptive), marginal (psycho-, socio-, ethnolinguistic), as well as innovative (cognitive, discursive, corpus-based, method of information processing using artificial intelligence). Particular attention is paid to the descriptive method as a universal tool for systematizing linguistic facts. The importance of an interdisciplinary approach that integrates philosophical, logical, ethical, and digital components is emphasized. The potential of cognitive, psycho-, and sociolinguistics in the study of language as a manifestation of thinking, social interaction, and cultural identity is considered. The role of artificial intelligence and machine translation as the latest tools for linguistic analysis was highlighted separately.

Key words: methodology of linguistic research, method, paradigm, classical methods, innovative methods, interdisciplinarity.

Дата першого надходження рукопису
до видання: 20.10.2025

Дата прийнятого до друку рукопису
після рецензування: 19.11.2025
Дата публікації: 30.12.2025